

Om het heden te begrijpen...

EEN KRITISCHE BLIK OP DE GESCHIEDENIS
VAN INTERLANDELIJKE ADOPTIE

Adoptiepraktijk doorheen de tijd

lange geschiedenis

- 1940: adoptie minderjarigen – 1965: adoptie jeugdbeschermingsmaatregel
- eerste interlandelijke adopties: geen specifieke wetgeving
- beperkte rol overheid

1989: erkenning van adoptiediensten

- geen verplichting om via erkende adoptiedienst te werken

1994 – 1997 – 2002: beperkte aanpassingen

- beginseltoestemming, ook voor vrije adoptanten
- diensten: kindstudie + adoptiesamenwerking aangaan met personen of instellingen die in herkomstland erkend zijn adoptiediensten

Toezicht door Kind en Gezin

1989: sluiting niet-erkende diensten + toezicht op erkende diensten

- erkenningsvereisten

1994: Kind en Gezin wordt 'Vlaamse Autoriteit' (geest Haags Verdrag)

- rol beperkt tot informatieverstrekking en het begeleiden diensten bij tot stand brengen van een samenwerkingsverband in herkomstland

toezicht = weinig adoptie-specifiek

- melding van nieuwe samenwerkingsverbanden in buitenland
- goedkeuring overeenkomst contactpersoon
- nog geen opvolging van individuele dossiers

Adoptiepraktijk doorheen de tijd

2005: ratificatie Verdrag van Den Haag: samenwerking tussen en toezicht door Centrale Autoriteiten

⇒ VCA (gemeenschap)

- kanaalonderzoek (diensten helpen bij tot stand brengen samenwerking, procedures ontwikkelen, evalueren en verbeteren samenwerkingsverbanden)
- voorbereiding en geschiktheid kandidaat-adoptanten (KA)
- goedkeuring kinddossiers (art. 361-3 BW en art. 17 Verdrag Den Haag)

⇒ FCA: erkenning van buitenlandse adoptiebeslissing

adoptabiliteit en subsidiariteit: gedeelde verantwoordelijkheid

geen vrije adoptie meer mogelijk

Kanaalonderzoek?

1989: melding van (nieuwe) samenwerkingsverbanden in buitenland

1996: handleiding buitenlandse kanalen

- gestandaardiseerd formulier + advies Buitenlandse zaken

2007: nieuwe werkwijze

- rol VCA faciliteren, eerder dan controleren
- nog geen criteria in wetgeving voor goedkeuring en/of sluiting door VCA
- werkwijze met proefdossiers

2012: duidelijke opdracht en spelregels kanaalonderzoek en sluiting

Nog meer geschiedenis...

HISTORIEK VAN DE SAMENWERKING MET ETHIOPIË

Adoptie uit Ethiopië

Ray of Hope in 1996 – Adoptiewerk Vlaanderen in 2005
geen Verdragsland, wel bevoegde autoriteit voor adoptie

- CYAO, MOLSA, MOWA, MOWCYA – ook wijziging rol
- vanaf 2003 toewijzing door tehuizen – verschuiving verantwoordelijkheid naar tehuizen en lokale overheden (kebele, social affairs): verschillen
- relatie adoptiediensten – contactpersoon – tehuizen is cruciaal

dossieropbouw geen evidentie

- gesloten adoptiebeleid
- slagkracht overheid
- geboorteregistratie, kalender, taal en cultuur

Adoptie uit Ethiopië

Stijging van aantal adopties uit Ethiopië (internationaal)

- voorwaarden voor KA
- vlotte procedure
- adoptabele kinderen

Keerzijde van medaille?

- weinig alternatieven (opvang in eigen land)
- regels adoptabiliteit
- financiële aspecten: projectsteun en care costs
- rol van overheid: toezicht door MOWCYA

Opvolging van de samenwerking

1996 - 2006: toezicht erkende adoptiediensten (KG)

vanaf 2006: nauwere opvolging van kwaliteit van samenwerking

- aandacht voor individuele kinddossiers (VCA en FCA):
- samenwerking nieuwe tehuizen: kanaalonderzoek en proefdossiers

2009: signalen mogelijke misstanden (ISS, Unicef, media, rapport Wereldkinderen, internationale media)

- Ethiopische overheid: sluiting tehuizen, extra onderzoek vondelingen, beperking aantal dossiers dat wordt behandeld
- VCA nauwere opvolging in samenspraak met de diensten

Zorg bij samenwerking Ethiopië

2013: VCA blijft geconfronteerd worden met vragen bij adopties uit Ethiopië (individuele adoptanten, andere ontvangende landen)

⇒ gerichte opvolging (zelfevaluatie diensten + kanaalcontrole VCA)

⇒ extern onderzoek van dossiers door ISS

RESULTAAT? geen indicaties van fraude

2014: bezoek ter plaatse – risico's verbonden aan projectsteun

2015: vragen bij kinddossiers – schorsing van de samenwerking

2016: maatregelen in Ethiopië – tijdelijke sluiting MOWCYA

Wat leert ons dit?

(Interlandelijke) adoptie = kwetsbaar

wettelijk kader:

- België is laat voor ratificatie Verdrag van Den Haag van 1993
- vanaf 2005 wel 'ijverige' leerling – start rigoureuze controle

gezinsvorming versus jeugdbeschermingsmaatregel

- positie van de overheid – private actoren
- inschatting belang van het kind

om het nog iets complexer te maken

- culturele referentiekaders
- financiële aspecten / Noord-Zuid problematiek

Adoptie in Ethiopië = kwetsbaar

context en wetgeving

getuigenissen van adoptieouders en geadopteerden op basis van eigen ervaring tijdens adoptieprocedure, herinneringen, rootsreizen

- onvolledige of onzorgvuldige gegevensverzameling
- elementen in achtergrondverhaal die niet stroken met realiteit
- onzekerheden bij adoptabiliteit

⇒ kennis vandaag – terugblik verleden: vragen bij wijze waarop er gewerkt is

Wat nu?

Alles start met erkenning

getuigenissen nopen ons ertoe zaken te onderzoeken

onzekerheid (mogelijkheid dat adoptie niet correct verliep), heeft enorme impact

- welbevinden en identiteit van rechtstreeks betrokkenen
- geloofwaardigheid interlandelijke adoptie als jeugdbeschermingsmaatregel

Voorstel van aanpak

problematiek gaat verder dan Vlaanderen

“good practices” werkgroep Permanent Bureau, ISS en andere fora

“adequate response”

- vaststelling en onderzoek situatie
- informeren van en opzetten samenwerking betrokken actoren
- aanpak individuele vragen “case-by-case”
 - psycho-sociale begeleiding
 - juridische bijstand
 - herstel?